

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен
„доктор“

Тема на дисертационния труд: „Изследване на физическото развитие и физическата дееспособност на момичета, занимаващи се с фолклорни танци в Р. Турция“

Автор на дисертационния труд: Серай Сойдаш Яралъ

Научен ръководител: доц. Златин Маринов Костов, д-р

Рецензент: проф. Димитър Танев Кайков, дн

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Изследване на физическото развитие и физическата дееспособност на момичета, занимаващи се с фолклорни танци в Р. Турция“ е съставен в обем от 125 страници текст, 29 таблици, 21 фигури, 33 снимки, библиографска справка от 201 източника на латиница и едно приложение.

Дисертационният труд е съставен от четири глави: първа глава „Литературен обзор и постановка на проблема“ , втора глава „Цел, задачи, организация и методика на изследването“ , трета глава „Резултати и анализ“ и четвърта глава „Изводи и препоръки“. В края на дисертацията са включени библиографията и приложението.

В първата глава „Литературен обзор и постановка на проблема“ накратко е разгледана физическата дееспособност, посочени са тестове за измерването ѝ и са дефинирани основни термини, свързани с изследвания проблем. Много добре са описани значителен брой турски народни танци като „Бар“, „Халой“, „Каршалава“ и „Хора“, танци с лъжици, „Хорон“ и др. Представена е и географска карта на танците на страната. С много доказателствен материал е изведена постановката, че турските народни танци са надежден фактор за физическа активност. На базата на теоретичния анализ и обобщение се стига до заключението, че народните танци положително влияят върху физическото развитие и дееспособност на танцьорите. Нараства силата и се подобряват бързината, равновесието и гъвкавостта като основни физически качества, които са разгледани подробно. Върху основата на

богатия литературния обзор в края на първа глава е изведена работната хипотеза.

При оценяване на теоретичната част на дисертационния труд може да се твърди, че Серай Сойдаш Яралъ притежава необходимите умения да анализира и обобщава научни знания, свързани с разкриване на положителното влияние на системното практикуване на турски фолклорни танци върху физическото развитие и дееспособност.

Във втората глава „Цел, задачи, организация и методика на изследването“ са определени целта, задачите, обектът и предметът на изследването. Изследването е проведено със 120 студентки от Университета Сакария, от които 80 студентки от специалност „Народни танци“, разделени в две групи – контролна и експериментална по 40 човека в група и 40 студентки от специалност „Физическо възпитание и спорт“. В научното изследване е приложена комплексна методика от методи за литературно проучване, педагогическо наблюдение и педагогически експеримент, методи за измерване на физическата дееспособност с тестова батерия „EUROFIT“. Измерени са физическото развитие и физическите качества сила, бързина, гъвкавост и равновесие с надеждни тестове. Получените резултати от експерименталното изследване са обработени чрез надеждни математико-статистически методи. Изследването е проведено при добра организация. Серай Яралъ е изработила правилна стратегия за провеждането на педагогическия експеримент. Тя умее да планира, организира и провежда научно изследване.

Третата глава на дисертацията „Резултати и анализ“ е много добре разработена. Направен е задълбочен анализ на измерените показатели на физическото развитие и физическата дееспособност на студентките от експерименталната и контролната група. В началото на експеримента не са разкрити достоверни разлики на средните стойности между измерените антропометрични показатели. Установява се, че бързината на движението на горните крайници, гъвкавостта и равновесието на студентките, практикуващи народни танци, са по-добре развити в сравнение със студентките от специалност „Физическо възпитание и спорт“. През експерименталния период с продължителност от 14 седмици, когато е приложена разработената

програма за студентките по народни танци от експерименталната група, физическата им дееспособност се е подобрила. При студентките от специалност „Физическо възпитание и спорт“ скоростта на единичното движение и бързината на движение на горните крайници са се понижали. Повишила се е аеробната мощ, взривната сила на долните крайници, силата, гъвкавостта, равновесието и издръжливостта на студентките танцьорки от експерименталната група. Усъвършенствала се е структурата на тяхното физическото развитие и физическа дееспособност. Идентифицирани са седем корелационни зависимости с голяма, значителна и умерена степен. Аналогична е структурата на физическото развитие и дееспособност на студентките от специалност „Физическо възпитание и спорт“. Изведени са девет корелации със същите степени както при танцьорките от експерименталната група. По-сложна е структурата на физическото развитие и дееспособност при студентките по специалност „Физическо възпитание и спорт“ в сравнение със студентките по народни танци от експерименталната група. По всяка вероятност това се дължи на практикуването на различни видове спорт, които в една или друга степен са се отразили върху нарастване броя на корелациите и по-богатото разнообразие на взаимовръзките между отделните индикатори на физическото развитие и физическата дееспособност. При обобщаване на анализиранияте резултати от експерименталното изследване се извежда заключението, че турските народни танци са форма на физическа активност и тяхното системно практикуване се отразява положително върху физическата дееспособност на танцьорките както и при другите популярни спортове. Серай Яралъ умее задълбочено да анализира и обобщава резултати от експериментално изследване и разкрива определени закономерности. Извежда четири извода и четири препоръки, отразени в четвърта глава на дисертацията и доказва, че приложената експериментална програма е ефективна. Серай Яралъ решава задачите, постига целта и доказва хипотезата.

Дисертационният труд има определени научни приноси. Направена е характеристика на популярните турски народни танци и теоретично е обоснована същността им като форма на физическа активност. Разкрито е влиянието на фолклорните танци върху подобряването на физическите качества на танцьорките. Изработени са корелационни модели на измерените

показатели на физическото развитие и физическата дееспособност. Разработена е и е експериментирана в практиката специализирана програма за двигателна подготовка като е доказана е нейната ефективност.

В дисертационния труд са допуснати и отделни слабости. В библиографската справка са включени само източника на латиница. В хипотезата на дисертацията е посочено понятието „психофизическо състояние“, а в теоретичната част не е разкрита същността му. Целта на изследването определя една част от научното изследване „да бъде направен сравнителен анализ“, а същинската ѝ част - доказване ефективността на експериментираната специализирана програма за двигателна подготовка не е включена. Допуснатите слабости не понижават достойнствата на дисертацията.

По темата на дисертацията са публикувани 5 материала в авторитетни издания. Авторефератът отговаря на изискванията и отразява съдържанието на дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Рецензираният дисертационен труд на тема „Изследване на физическото развитие и физическата дееспособност на момичета, занимаващи се с фолклорни танци в Р. Турция“ е научно-приложен труд с определени научни приноси. Серай Яралъ умее да обобщава научно знание, да провежда експериментални изследвания и творчески да анализира моделирана информация. Предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 7.6. Спорт.

21.08.2016 г.

гр. София

Рецензент:.....

/проф. Д. Кайков/